

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 19 päivänä syyskuuta 2001,
valtioneudesta, jonka Italia on myöntänyt Enichem SpA:lle

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 2902)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2002/224/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on kehottanut edellä mainittujen artiklojen mukaisesti niitä, joiden etua asia koskee, esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

toteuttaa vuosina 1994—1997. Suunnitelman yhteydessä Italian viranomaiset ilmoittivat komissiolle uudesta 3 000 miljardin Italian liiran sijoituksesta, jolla ENI oli vahvistanut Enichemin pääomarakennetta. Enichemin osakkaat hyväksyivät toimenpiteen 29 päivänä kesäkuuta 1994, ja se oli määrä maksaa komission päätöstä seuranneiden kolmen kuukauden aikana (jäljempänä 'kolmas pääomasijoitus').

(3) Myöhemmissä kirjeissä ja kokouksissa Italian viranomaisten ja Enichemin edustajat toimittivat komissiolle lisätietoja vuosien 1994—1997 rakenneuudistussuunnitelmasta sekä kuvauksen Enichemin vuosina 1991—1993 toteuttamista rakenneuudistustoimenpiteistä.

I MENETTELY

(1) Komissio päätti 16 päivänä maaliskuuta 1994 aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (nykyisen 88 artiklan 2 kohdan) mukaisen menettelyn ⁽²⁾ kahden toimenpiteen osalta, joilla ENI SpA (jäljempänä 'ENI') vahvisti määräysvallassaan olevan yrityksen Enichem SpA:n (jäljempänä 'Enichem') pääomarakennetta. Ensimmäinen, 1 000 miljardin Italian liiran toimenpide toteutettiin lokakuussa 1992 ja toinen, 794 miljardin liiran toimenpide joulukuussa 1993 (jäljempänä 'kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta'). Komissio ilmoitti menettelyn aloittamisesta Italian hallitukselle 16 päivänä maaliskuuta 1994 päivätyllä kirjeellä, jossa se lisäksi pyysi tätä esittämään huomautuksensa ja toimittamaan kaikki kyseisten pääomasijoitusten arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

(2) Italian hallitus esitti pyydetty tiedot 18 päivänä toukokuuta 1994 päivätyllä kirjeellä antaen samalla tiedoksi Enichemin rakenneuudistussuunnitelman, joka oli määrä

(4) Komissio teki 27 päivänä heinäkuuta 1994 lopullisen päätöksen (jäljempänä '27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty päätös') 16 päivänä maaliskuuta 1994 aloitetun menettelyn lopettamisesta. Kyseisessä päätöksessä kahteen ensimmäiseen pääomasijoitukseen sisältyneet tuet todettiin yhteismarkkinoille soveltuviksi ja samalla kolmannen pääomasijoituksen tutkinta lopetettiin päätelmään, ettei toimenpiteeseen sisältynyt valtiontukea.

(5) Komission päätös menettelyn lopettamisesta on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽³⁾.

(6) BP Chemicals Ltd (jäljempänä 'BP') nosti tammikuussa 1995 kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, jotta 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty päätös kumottaisiin.

⁽¹⁾ EYVL C 245, 28.8.1999, s. 15.

⁽²⁾ EYVL C 151, 2.6.1994, s. 3.

⁽³⁾ EYVL C 330, 26.11.1994, s. 7.

- (7) Asiassa T-11/95 15 päivänä syyskuuta 1998 antamassa tuomiossa (*) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinin kumosi 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn päätöksen siltä osin kuin se koski 3 000 miljardin Italian liiran suuruista kolmatta pääomasijoitusta koskevan menettelyn lopettamista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi muun muassa, että "kun komissio on lopettanut perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisen menettelyn kolmannen pääomasijoituksen osalta, vaikkei se ollut voinut ratkaista niitä vaikeuksia, joita liittyi sen arvioimiseen, oliko kolmas pääomasijoitus tukea, eikä se ollut tutkinut pääomasijoituksen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, komissio on loukannut kantajan oikeuksia sellaisena perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna henkilönä, jota asia koskee" (5).
- (8) Tuomioistuin kuitenkin hylkäsi BP:n kirjelmän 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn päätöksen kumoamisesta siltä osin kuin siinä todettiin kahden ensimmäisen pääomasijoituksen olleen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvaa valtiontukea.
- (9) Kyseisen tuomion perusteella komissio päätti 23 päivänä kesäkuuta 1999 aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn kolmannen pääomasijoituksen osalta. Kyseinen päätös annettiin Italialle tiedoksi 19 päivänä heinäkuuta 1999 päivättyllä

kirjeellä. Komissio on kehottanut niitä, joiden etua asia koskee, esittämään huomautuksensa kyseisestä tuesta.

- (10) Komissio on saanut asianomaisilta huomautuksia, jotka on toimitettu Italialle lausuntoa varten.
- (11) Italian viranomaiset esittivät huomautuksia 18 päivänä elokuuta 1999 päivättyllä kirjeellä ja toimittivat lisätietoja 18 päivänä helmikuuta 2000 pidetyssä kokouksessa.

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TOIMENPITEISTÄ

- (12) Enichem on Italian valtion holding-yhtiön ENIn kemianteollisuudessa toimivan alakonsernin johtava yhtiö. Toimenpiteiden toteuttamishetkellä Enichem valmisti ja markkinoi useita erilaisia kemianteollisuuden tuotteita. Vuonna 1994 ENI oli rahoitusyhtiö. Se oli syntynyt heinäkuussa 1992, jolloin Ente Nazionale Idrocarburi -niminen valtionyhtiö muutettiin osakeyhtiöksi. Kun kolmannen pääomasijoituksen toteuttamisesta päätettiin, koko ENIn osakepääoma oli valtiovarainministeriön kautta Italian hallituksen hallussa, joka myös nimitti yhtiön hallintoneuvoston (6).
- (13) Enichemin talous- ja rahoitustilanne oli heikentynyt nopeasti 1980-luvun lopulla, jolloin kemianteollisuuden tuotteiden markkinat taantuivat. Kuten taulukosta 1 käy ilmi, lähinnä tuotteiden hintojen laskusta johtuneen liikevaihdon dramaattisen supistumisen vuoksi nettokäyttökate oli negatiivinen vuonna 1992, minkä vuoksi yrityksen nettotappiot kasvoivat.

Taulukko 1: Enichemin talouden tunnusluvut vuosina 1990—1992

	(miljardia liiraa)		
	1990	1991	1992
Liikevaihto	15 060	13 424	11 155
Nettokäyttökate	743	77	(308)
Nettovoitto (tappio)	(68)	(722)	(1 542)
Oma pääoma	5 179	4 496	3 935
Nettovelat	8 375	7 908	8 083

- (14) Enichem vastasi näihin markkinaongelmiin toteuttamalla laajan rakenneuudistussuunnitelman, jonka tarkoituksena oli parantaa yrityksen asemaa kemianteollisuuden markkinoilla edeltävien vuosien heikon tuloksen jälkeen ja tervehdyttää yrityksen rahoituspohja ja kilpailukyky.
- (15) Rakenneuudistustoimenpiteiden ollessa käynnissä ENI päätti 1 päivänä lokakuuta 1992 vahvistaa Enichemin pääomarakennetta. Ensimmäinen 1 000 miljardin Italian liiran pääomasijoitus myönnettiin välittömästi ja toinen, 794 miljardin liiran pääomasijoitus joulukuussa 1993 (kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta). Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta 16 päivänä maaliskuuta 1994 tehty komission päätös koski myös näitä kahta pääomasijoitusta, joista ei ollut ilmoitettu komissiolle.
- (16) Kuten komissio totesi 27 päivänä heinäkuuta 1994 tekemässään päätöksessä, kyseisiin rakenneuudistustoimenpiteisiin sisältyi teollisuuslaitosten sulkemisia ja kapasiteetin supistuksia, jotka on esitetty taulukossa 2.

(*) Kok. 1998, s. II-3235.

(5) Tuomion 200 kohta.

(6) Tällä hetkellä Italian valtion omistusosuus on alle 50 prosenttia ENIn pääomasta.

Taulukko 2: Enichemin tuotantolinjojen sulkemiset vuosina 1991—1993

Sijaintipaikka	Laitos	Kapasiteetti (Kt/vuosi)
Porto Marghera	— PVC-yhdisteet	33
	— Väkevä sooda	100
	— Trikloorieteeni	80
	— Natriumtripolyfosfaatti	82
Ravenna	— Asetyleeni/vinylikloridimonomeeri	30/60
	— Styreeni	43
Mantova	— Kloorilipeä/diklooridietyleni	130/200
	— Maleiininhydridi	11
	— Styreeni	55
	— Styreeniakrylonitriili	24
	— PST-yhdisteet	60
Assemini	— Polyeteeni	27
	— PVC-suspensio	80
	— Vinylikloridimonomeeri/oksidikloorietyleni	88
Cesano Maderno	Akrylikuidut	35
Crotone	Fosfori ja sen johdannaiset	14
Villacidro	Akrylikuidut	48
Priolo	Etyleni	100
Gela	— Kloorilipeä	110
	— Etyleenidikloridi	143
Cengio	Lakkojen välituotteet	ei tiedossa
Porto Torres	Butadieeni	50
Ivrea	Polyakrylikuidun jatkojalostustuotteet	17
Hythe (Yhdistynyt kuningaskunta)	Vinyylipyridinilateksi	5

- (17) Näillä sulkemisilla sekä muilla sisäisillä toimenpiteillä Enichem vähensi työntekijämääräänsä noin 7 000 henkilöllä vuosina 1991—1993.
- (18) Yritys aikoi luopua ydintoimintojen ulkopuolisista toiminnoista joko myymällä ne tai asettamalla ne selvitystilaan. Näillä toimenpiteillä se pyrki luopumaan tappiollisista tuotannonaloista ja rahoittamaan osan rakenneuudistusohjelmastaan myyntituloilla (sen oli tarkoitus myydä lähinnä määräysvallassaan olevia pääasiassa kuitujen ja detergenttien alalla toimivia suuria yrityksiä).
- (19) Yrityksen toteuttamista rakenneuudistustoimenpiteistä huolimatta yrityksen vaikeudet markkinoilla kasvoivat petrokemian alan tilanteen huonontuessa vuosina 1992—1993. Vuonna 1992 useimpien petrokemian alan yritysten tulos heikkeni merkittävästi. Hintojen romahtamisen seurauksena useimpien merkittävien yritysten liiketoiminta oli tappiollista vuosina 1992 ja 1993.

- (20) Koska petrokemian teollisuuden markkinatilanne oli huonompi kuin ennusteissa oli arvioitu, Enichem teki vuosille 1994—1997 jo toteutettuihin rakenneuudistustoimenpiteisiin nojautuvan lisätoimintasuunnitelman, jonka mukaan kustannuksia leikataan elinkelpoisuuden ja terveen rahoitustilanteen säilyttämiseksi.
- (21) Italian viranomaiset ovat menettelyn kuluessa esittäneet komissiolle Enichemiä varten laaditun lisätoimintasuunnitelman ja toimittivat 6 päivänä kesäkuuta 1994 päivätyllä kirjeellä suunnitelmaan liittyvän rahoitusvelvoituksen; tähän sisältyi pääomarakenteen vahvistaminen 3 000 miljardilla Italian liiralla (kolmas pääomasijoitus).
- (22) Uuteen suunnitelmaan sisältyi kolme keskeistä tavoitetta: rahoitusrakenteen tasapainon palauttaminen, ydintoimintoihin keskittyminen ja toimintojen kustannusrakenteen parantaminen.
- (23) Enichem päätti keskittyä peruskemikaaleihin, polymeereihin ja elastomeereihin, jotka kaikki liittyvät strategisesti EN:n energiatoimialoihin, sekä parantaa ratkaisevasti kustannusrakennetta tehostamalla tuotantoa ja logistiikkaa, supistamalla liikkapapiteettia ja järkipäistämällä yrityksen organisaatio- ja toimintarakennetta.
- (24) Lisäsuunnitelmalla Enichem aikoi kaudella 1994—1995 myydä tuotantolinjoja noin 2 500 miljardin Italian liiran arvosta. Lisäksi se aikoi supistaa käyttöpääomaa 1 142 miljardilla liiralla, investointeja noin 170 miljardilla liiralla vuodessa (noin 30 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1993) ja tutkimus- ja kehitysmenoja noin 76 miljardilla liiralla vuodessa. Yrityksen kiinteitä kustannuksia oli tarkoitus vähentää vuoden 1997 loppuun mennessä 1 384 miljardilla liiralla muiden järkipäistämistoimenpiteiden ja sulkemisten avulla. Samaan aikaan Enichemin työntekijämäärää aiottiin vähentää noin 16 600 henkilöllä kustannusten supistamiseksi entisestään.
- (25) Enichem aikoi keskittyä ydintoimintoihin, pääasiassa peruskemikaaleihin, polymeereihin ja elastomeereihin. Yritysmyyntit koskivat seuraavia toimialoja: toiminta polyetyleenien ja muiden jatkojalostusmuovien alalla, PET-tuotteet, hienokemian tuotteet, eräät vähäisemmät toiminnot elastomeerien (pääasiassa nitrili ja polykloropreeni), kuitujen (akryylit, polyesterit ja termokuidut) ja detergenttien alalla.
- (26) Näiden uusien toimenpiteiden tarkoituksena oli alentaa kiinteitä kustannuksia ja käyttöpääomaa; kiinteät kustannukset laskivat vuoden 1994 32,6 prosentista 22,9 prosenttiin vuonna 1997 ja käyttöpääoma samaan aikaan 25,2 prosentista 16,8 prosenttiin. Näiden toimenpiteiden seurauksena Enichemin toiminnan odotettiin muuttuvan voitolliseksi vuodesta 1997 alkaen. Lisäksi sen velkaantuneisuuden, rahoituskulujen ja kannattavuuden odotettiin vastaavan pääasiallisten kilpailijoiden vastaavia lukuja.
- (27) Näiden myynti- ja sulkemistoimenpiteiden odotettiin supistavan Enichemin tuotantokapasiteettia merkittävästi entisestään, koska kaikki taulukossa 3 mainitut laitokset oli määrä myydä tai sulkea lopullisesti.

Taulukko 3: Rakenneuudistuksen osana vuosina 1994—1997 myytävät Enichemin tuotantolinjat

Sijaintipaikka	Laitos	Kapasiteetti (Kt/vuosi)
Porto Marghera	— Syaaniivety	30
	— Asetosyanhydriini	70
Ravenna	— Lisäaineet	ei tiedossa
	— Elastomeerit	80
Carling	Pientiheyspolyeteeni	200
Pedrengo	Välituotteet	ei tiedossa
Villadossola	Hienokemia	ei tiedossa

Sijaintipaikka	Laitos	Kapasiteetti (Kt/vuosi)
Pisticci	Terbond	ei tiedossa
Pisticci	PET	102
Ottana, Acerra, P. Marghera	Kuidut (kaikki toiminnot)	447
Pieve Vergonte, Trissino, Madone, Assemini, jne.	Hienokemia (kaikki toiminnot)	ei tiedossa
Augusta, Sarroch jne.	Detergentit (kaikki toiminnot)	962
Eri tuotantolaitokset	PVC (kaikki toiminnot)	yhteisyriitys 50 %
Eri tuotantolaitokset	Jatkojalostuspolymeerit (kaikki toiminnot)	192

- (28) Lisäsuunnitelmaan sisältyneillä rakenneuudistustoimenpiteillä oli tarkoitus supistaa kapasiteettia vähintään 2 083 Kt vuodessa (7); vuosina 1991—1993 vastaavat supistukset olivat 1 152 Kt (taulukko 2). Ydintoimintojen osalta suunnitelmassa mainittiin, että muiden tuottajien kanssa oli pyrittävä tekemään yhteistyötä, jotta pystyttäisiin kaventamaan teknologista kuilua, josta Enichem kärsi joillakin aloilla. Lopulta Enichem myi 50 % polymeeritoiminnoistaan Union Carbidelle ja muodosti tämän kanssa yhteisyrityksen tarkoituksenaan parantaa asemaansa kyseisillä tuotemarkkinoilla.
- (29) Edellä mainittujen toimenpiteiden ansiosta Enichemin rakenneuudistuksen oli määrä saattaa yritys kannattavaksi jälleen vuodesta 1997 alkaen. Jäljempänä taulukossa 4 esitettyjen arvioiden mukaan toiminnasta syntyvän kassavirran oli määrä olla positiivinen jo vuonna 1995.

Taulukko 4: Enichemin tulos vuosina 1994—1997 — ennuste

	(miljardia liiraa)			
	1994	1995	1996	1997
Liikevaihto	9 917	8 504	7 550	8 043
Toiminnan tulos	723	818	912	1 095
Nettovoitto (tappio)	(1 700)	(912)	(219)	7
Kassavirta	(47)	355	586	780

III ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (30) BP toteaa huomautuksissaan, ettei komissiolla ollut perusteltua syytä erottaa kolmatta pääomasijoitusta kahdesta ensimmäisestä, ja että näin ollen kaikkia kolmea toimenpidettä tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Sen mukaan kolmas toimenpide oli välttämätön, jotta yritys olisi houkuttelevampi kohde yksityisille sijoittajille, ja se oli toteutettu ajallisesti liian pian kahden ensimmäisen pääomasijoituksen jälkeen, jotta sitä voitaisiin pitää erillisenä toimenpiteenä. Tarkasteltaessa kaikkia kolmea pääomasijoitusta yhtenä kokonaisuutena, ei niistä syntyvä tuotto ole yksityisen sijoittajan kannalta riittävä, minkä vuoksi toimenpiteitä olisi pidettävä valtiontukena.

(7) Tähän lukuun eivät sisälly lisäaineiden (Ravenna), välituotteiden (Pedrengo), hienokemiantuotteiden (Villadossola) eivätkä Terbondin (Pisticci) kapasiteetin supistukset eikä 50-prosentin osuus PVC-alan yhteisyrityksessä.

- (31) BP toteaa lisäksi, että vaikka kolmatta pääomasijoitusta tarkasteltaisiin erillään, sijoitus ei ollut tarpeeksi kannattava. BP vastustaa eräitä komission sekä 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä että tuomioistuimelle toimitetuissa asiakirjoissa käyttämiä olettamuksia ja laskelmia. Ennen kaikkea se väittää, ettei nettotuloksen diskonttausmenetelmä ole yleisesti hyväksytty. Toiseksi se vastustaa eräitä komission tuottolaskelmissa esittämiä olettamuksia, jotka koskevat sekä tuloksen diskonttausmenetelmää että kassavirran diskonttausmenetelmää.
- (32) Erityisesti BP väittää seuraavaa: i) komissio on laskenut virheellisesti lainan takaisinmaksun vaikutukset, sillä se on laskenut tuotoksi myös kassavirran, jolla oli tarkoitus maksaa Enichemin velat, ii) komissio on sisällyttänyt tuottolaskelmaansa Enichemin alkuperäisen kirjanpitoarvon, mikä on epäjohdonmukaista käytetyn kassavirran diskonttausmenetelmän kanssa, ja iii) Enichemille saatu jäännösarvo on liian korkea.
- (33) BP väittää, että mikäli kolmannen pääomasijoituksen katsotaan olevan valtiontukea, sitä on arvioitava rakenneuudistustukea koskevien suuntaviivojen perusteella. Arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota kapasiteetin supistuksiin, jotka on suhteutettava tuen määrään.
- (34) Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus toteaa huomautuksissaan, että i) kolmatta pääomasijoitusta ei voida tarkastella erillään kahdesta ensimmäisestä, sillä se toteutettiin välittömästi niiden jälkeen, kaikki kolme pääomasijoitusta olivat osa käynnissä ollutta yhtenäistä rakenneuudistusta eikä Enichemin toiminnan jatkuminen ollut mahdollista ilman kyseistä kolmatta pääomasijoitusta. Lisäksi Yhdistynyt kuningaskunta väittää, että ii) kolmas pääomasijoitus ei olisi ollut markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukainen edes erillään tarkasteltuna.
- (35) Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten mukaan Enichemin rahoitustilanne ei ollut vakaa kolmannen pääomasijoituksen toteuttamishetkellä, mikä on osoitus siitä, että pääomasijoituksen ainoana vaihtoehtona oli yrityksen konkurssi. Lisäksi pääomasijoitusta ei tehty ainoastaan yrityksen uusien investointitarpeiden vuoksi, vaan sitä tarvittiin kattamaan yrityksen rakenneuudistuskustannukset.
- (36) Näin ollen Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus tukee BP:n esittämää kantaa, jonka mukaan kolmatta pääomasijoitusta on tarkasteltava kahden aiemman pääomasijoituksen tavoin valtiontukea ja arvioitava voimassa olevien asiaa koskevien suuntaviivojen nojalla.

IV ITALIAN HUOMAUTUKSET

- (37) Vastauksessaan Italian hallitus toteaa kolmannen pääomasijoituksen osalta, että i) ENIn Enichemille myöntämiä varoja ei voida pitää valtion varoina, sillä valtio ei ollut niitä myöntänyt, vaan ne olivat peräisin yrityksen toiminnasta, ii) varat myönnettiin tilanteessa, jossa myös tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimiva yksityinen sijoittaja olisi hyväksynyt toimenpiteen, iii) jos varoja kuitenkin pidetään valtiontukea, kyseessä olisi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuva tuki.
- (38) Edellä esitetystä i) kohdasta Italian viranomaiset toteavat, ettei ENIn Enichemille myöntämiä varoja voi pitää valtion varoina. Italian viranomaisten mukaan valtio on myöntänyt ENille viimeisen pääomasijoituksen vuonna 1985. Sen jälkeen ENI ei ole saanut valtiolta pääomarahoitusta.
- (39) Enichemin pääomarakenteen vahvistamiseksi ENI on käyttänyt omasta kannattavasta toiminnastaan, kuten öljyntuotannosta ja -jakelusta peräisin olevia varoja. Näin ollen kyseessä olevia varoja ei voida pitää 87 artiklan mukaisina valtion varoina.
- (40) Edellä esitetystä ii) kohdasta Italian viranomaiset toteavat, että ENI toimi kolmatta pääomasijoitusta tehdessään siten kuin yksityinen sijoittaja olisi toiminut vastaavissa olosuhteissa. Viranomaisten mukaan toimenpiteen odotettiin tarjoavan investoinnille riittävän tuoton. Ne toteavat lisäksi, että Enichemin suunnitelman kattamalla ajanjaksolla tosiasiallisesti saavuttaman tuloksen valossa nämä odotukset ovat osoittautuneet varovaisiksi.

- (41) Italian viranomaiset väittävät lisäksi, että ENI on myöntänyt varoja Enichemille säilyttääkseen omistussuutensa arvon määräysvallassaan olevassa yhtiössä ja maksimoidakseen yrityksen arvon yksityistämisen ensimmäistä vaihetta varten (joka tapahtui marraskuussa 1995).
- (42) iii) kohdasta Italian viranomaiset toteavat, että mikäli komissio pitää kyseessä olevia toimenpiteitä valtiontukena, niihin on sovellettava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa esitettyä poikkeusta, sillä ne oli tarkoitettu vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistukseen.
- (43) Italian viranomaisten mukaan komissiolle esitetty rakenneuudistussuunnitelma täytti yhteismarkkinoille soveltuvalla tuella asetetut edellytykset. Erityisesti suunnitelmalla taattiin Enichemin elinkelpoisuuden palautuminen varovaisten markkinaodotusten perusteella. Suunnitelma perustui sisäisille rakenneuudistustoimenpiteille ja se oli suhteutettu siinä esitettyihin tavoitteisiin. Italian viranomaiset mainitsevat lisäksi, että todelliset tulokset, jotka olivat odotettua paremmat, ylittivät selvästi suunnitelman pohjana käytetyt taloudelliset ja rahoitukseen liittyvät odotukset.

V TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI VALTIONTUKENA

- (44) Sen toteamiseksi, onko valtion toteuttama toimenpide 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, komissio tutkii seuraavat seikat:
- onko toimenpide jäsenvaltion myöntämä tai myönnetty valtion varoista,
 - vääristääkö se tai uhkaako se vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä,
 - vaikuttaako se jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Julkisten varojen käyttö

- (45) Komissio ei voi hyväksyä Italian viranomaisten esittämää väitettä, jonka mukaan Enichemille myönnetyt varat eivät olleet julkisia varoja, sillä ENI myönsi ne omista varoistaan.
- (46) Komissio huomauttaa, että kyseessä olevan pääomasijoituksen on myöntänyt ENI, joka oli toimenpiteen toteuttamishetkellä kokonaan valtiovarainministeriön omistuksessa. Hallitus nimitti yhtiön hallintoneuvoston, joka puolestaan nimitti Enichemin johdon.
- (47) Kun selvitetään, voidaan tukea pitää EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa (nykyisessä 87 artiklan 1 kohdassa) tarkoitettuna valtiontukena, tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ei tehdä eroa sen suhteen, myöntääkö tuen valtio suoraan vai julkinen tai yksityinen valtion perustama tai nimittämä yksikkö ⁽⁸⁾.
- (48) Lisäksi voidaan todeta, että jos ENIn Enichemiin tekemän sijoituksen tuotto on vähäisempi, myös valtion ENIn tekemän sijoituksen tuotto on pienempi. Vaikka ENIn Enichemiin sijoittamat varat eivät sisältyisikään suoraan valtion talousarvioon, voidaan olettaa, että sijoitetut varat ovat julkisia varoja, sillä valtio on luopunut tuotosta tai arvonnoususta olettaen, ettei eräs sen omistamista yksiköistä, eli tässä tapauksessa ENI, saisi riittävää tuottoa määräysvallassaan olevaan yritykseen eli Enichemiin tekemästään sijoituksesta.
- (49) Näin ollen komissio katsoo, että tässä päätöksessä käsiteltävät varat ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtion varoja.

Tiettyjen yritysten suosiminen

- (50) Komissio katsoo, että valtion yrityksen hyväksi toteuttamaa rahoitustoimenpidettä, joka pienentää niitä kustannuksia, joista yrityksen on yleensä vastattava, on pidettävä 87 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena.

⁽⁸⁾ Asia C-305/89 (Kok. 1991, s. I-1630).

- (51) Pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteiden osalta komissio tutkii, myöntääkö valtio varoja tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimivan yksityisen sijoittajan tavoin. Jos varat myönnetään ehdoin, joita tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa toimiva yksityinen sijoittaja ei hyväksyisi, kyseessä on tuensaajalle myönnetty taloudellinen etu, jota se voi käyttää kustannusten ja investointien rahoittamiseen tarvitsematta ottaa lainoja rahoituslaitoksilta ja näin ollen myös tarvitsematta maksaa näitä rahoituskustannuksia.
- (52) Pääomankorotukset ovat tavanomaisia yrityksen elinkaareen kuuluvia tapahtumia, sillä niiden avulla voidaan rahoittaa yrityksen kasvua ja investointeja. Jos kuitenkin kaikkia julkisiin yrityksiin tehtäviä pääomasijoituksia pidetään valtioneutuksena, joutuvat julkiset yritykset yksityisiä yrityksiä huonompaan kilpailuasemaan, mikä on EY:n perustamissopimuksen 295 artiklan vastaista.
- (53) Julkisten ja yksityisten yritysten yhtäläisen kohtelun periaatetta kuitenkin rikotaan, jos julkiset yritykset saavat pääomaa yksityisiä yrityksiä edullisemmin ehdoin. Tämän vuoksi komissio on kehittänyt markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen, jonka ansiosta se voi arvioida, tarjoako valtio yrityksille rahoitusta ehdoin, joita yksityinen sijoittaja ei voisi hyväksyä⁽⁹⁾. Tämä arviointi on tehtävä niiden tietojen perusteella, jotka komissiolla on käytettävissään toimenpiteen toteuttamishetkellä.
- (54) Ennen tällaisen arvion toteuttamista on korostettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi 15 päivänä syyskuuta 1998 annetussa tuomiossa, että "oli olemassa sellaisia varteenotettavia seikkoja, joiden perusteella oli aihetta epäillä, eivätkö nämä kolme pääomasijoitusta ... tosiasiaa muodostaneetkin sarjan toisiinsa liittyviä pääomasijoituksia, joiden tekemisestä päätettiin vuonna 1992 alkaneen jatkuvan rakennemuutosprosessin yhteydessä" (179 kohta). Komissio ei myöskään pystynyt esittämään laskelmia, joiden perusteella kolmannen pääomasijoituksen olisi voitu katsoa olleen markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukainen (191—193 kohta). Näin ollen "komissio ei voinut perustamissopimuksen ... alustavassa tutkinnassa ratkaista kaikkia niitä vaikeuksia, joita liittyy sen arvioimiseen, oliko kolmas pääomasijoitus" valtioneutuksena (197 kohta).
- (55) Tässä tapauksessa ei ole epäilystä siitä, että kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta ovat olleet valtioneutuksena. Niiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille on tutkittu 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä. Kyseisten pääomasijoitusten tuotto ei ollut riittävä, jotta markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen sisältämä edellytys olisi täyttynyt. Kuitenkin 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä komissio piti kyseisiä toimenpiteitä yhteismarkkinoille soveltuvana tukena ottaen huomioon vuosina 1991—1993 toteutetut rakenneuudistustoimenpiteet. Tuomioistuimien ei kumonnut päätöksen tätä osaa ja näin ollen komission ei tarvitse eikä se voi tarkastella arviointiaan uudelleen.
- (56) Kyseiseen asiaan liittyvien erityispiirteiden vuoksi komissio voi tuomioistuimen ottaman kannan mukaisesti olettaa, että kolmas pääomasijoitus on myönnetty jatkuvan rakenneuudistuksen yhteydessä. Näin ollen komission on arvioitava kolmatta pääomasijoitusta samoin ehdoin, joita käytettiin kahta ensimmäistä pääomasijoitusta arvioitaessa. Tämä merkitsee sitä, että komission on tutkittava, voidaanko kolmanteen pääomasijoitukseen soveltaa 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa niiden rakenneuudistustoimenpiteiden perusteella, joita ei otettu huomioon kahden ensimmäisen pääomasijoituksen tarkastelun yhteydessä.

Vaikutukset yhteisön sisäiseen kauppaan

- (57) Jäsenvaltioiden välillä käydään merkittävää kemiantuotteiden kauppaa. Vuonna 1994, jolloin kolmas pääomasijoitus toteutettiin, Enichem oli Italian johtava kemianteollisuuden yritys. Se kuului Euroopan kymmenen johtavan kemianteollisuuden yrityksen joukkoon ja oli useiden kemianteollisuuden tuotteiden osalta Länsi-Euroopan markkinajohtaja. Vuotta 1992 koskevien konsernitietojen mukaan muihin Euroopan maihin vietiin 43,1 prosenttia Enichemin kokonaistuotannosta, jonka arvo oli 4 300 miljardia Italian liiraa.

⁽⁹⁾ Komission tiedonanto jäsenvaltioille ETY-sopimuksen 92 ja 93 artiklan sekä komission direktiivin 80/723/ETY 5 artiklan soveltamisesta valmistusteollisuuden julkisiin yrityksiin, (EYVL C 307, 13.11.1993).

- (58) Yrityksen koon sekä jäsenvaltioiden kemianteollisuuden tuotteiden alalla käymän kaupan laajuuden perusteella voidaan todeta, että toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ⁽¹⁰⁾.

VI SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

- (59) Arvioidessaan kolmatta pääomasijoitusta 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yleisenä rakenneuudistusohjelmaksi, jonka tarkoituksena oli palauttaa Enichemin elinkelpoisuus, komission on käytettävä kyseisen pääomasijoituksen toteuttamishetkellä eli vuonna 1994 voimassa olleita rakenneuudistustukea koskevia sääntöjä ⁽¹¹⁾. Nämä säännöt on esitetty yhteisön suuntaviivoissa valtioneuvoston tuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi ⁽¹²⁾. Jotta komissio voi hyväksyä vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistukseen tarkoitetut toimenpiteet, niiden on kyseisten suuntaviivojen mukaan täytettävä seuraavat edellytykset:
- i) toimenpiteiden on palautettava yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus;
 - ii) niiden osalta on vältettävä kilpailun kohtuutonta vääristymistä;
 - iii) ne on suhteutettava rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn ja lisäksi ne on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi;
 - iv) rakenneuudistussuunnitelma on pantava täytäntöön kokonaisvaltaisesti;
 - v) komission on valvottava rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanoa.
- (60) Mikäli kaikki nämä edellytykset täyttyvät, komissio voi katsoa, että tuen vaikutukset eivät ole yhteisen edun vastaisia, ja hyväksyä tuen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja BP toteavat huomautuksissaan, että etenkin ii) kohdan edellytyksen arviointi olisi suoritettava erityisen perusteellisesti vastasuoritteet huomioon ottaen.
- (61) Edellä i) kohdassa esitetyn edellytyksen osalta voidaan todeta, että vuonna 1994 laaditun lisäsuunnitelman avulla Enichemin pitkän aikavälin elinkelpoisuus oli selvästikin mahdollista palauttaa kohtuullisessa ajassa. Vuonna 1994 laadittu rakenneuudistussuunnitelma perustui perusteelliseen arvioon Enichemin asemasta niin markkinoilla kuin ENI-konsernin sisälläkin sekä yksityiskohtaiseen analyysiin Enichemin vahvuuksista ja heikkouksista eri tuotannonaloilla. Kuten edellä on mainittu, taloudellista kannattavuutta oli määrä parantaa pääasiassa seuraavin sisäisin rakenneuudistustoimenpitein: Enichemin tuotantokapasiteetin merkittävä supistaminen (sulkemalla tuotantolaitoksia, luopumalla Enichemin määräysvallassa olevista yrityksistä, keskittymällä kannattaviin ydintoimintoihin), kiinteiden ja muuttuvien kustannusten voimakas supistaminen (esim. supistamalla henkilöstömäärää huomattavasti, karsimalla tuotantolaitosten määrää, yksinkertaistamalla sisäistä organisaatiorakennetta) ja yrityksen rahoitusrakenteen tasapainottaminen. Kuten menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ⁽¹³⁾ mainittiin, komissio on myös tarkistanut arviot, joille vuoden 1994 rakenneuudistussuunnitelma perustui. Tarkistuksessaan se otti huomioon tuolloiset odotukset markkinakehityksestä ja totesi suunnitelman sisältämien arvioiden olevan varovaisia, realistisia ja oikeutettuja. Rakenneuudistukseen vaikuttavia ulkoisia tekijöitä koskevat oletukset olivat yleisesti hyväksytyjä ja yleisten markkinaodotusten mukaisia.

⁽¹⁰⁾ Katso 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta 16 päivänä maaliskuuta 1994 tehty päätös (vrt. alaviite 2).

⁽¹¹⁾ Yhteisön suuntaviivat valtioneuvoston tuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi, 100 kohta (EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2). Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 15 kohdassa (katso alaviite 1) komissio viittasi rakenneuudistussuuntaviivoihin yleisesti mainiten sekä vuonna 1997 julkaistut suuntaviivat (joissa muutettiin vuonna 1994 annetuissa suuntaviivoissa määriteltyjä periaatteita ainoastaan maatalouden osalta) että vuonna 1999 julkaistut suuntaviivat. Vuonna 1999 julkaistujen suuntaviivojen 100 kohdan nojalla on kuitenkin selvää, että kyseiseen asiaan olisi sovellettava vuoden 1994 suuntaviivoja.

⁽¹²⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 1.

- (62) Erityisen varovaisiin ennusteisiin perustuvalla rakenneuudistuksella pyrittiin palauttamaan yrityksen elinkelpoisuus jo vuodesta 1997 alkaen ja säilyttämään taloudellinen ja rahoitusilanne siitä lähtien vakaana. Enichemin oli määrä päästä voitolliseksi ensimmäisen kerran vuonna 1997. Liiketoiminnan tuloksen odotettiin kasvavan vuoden 1993 lopun 500 miljardista Italian liirasta 1 100 miljardiin liiraan vuoden 1997 loppuun mennessä. Kiinteiden kustannusten odotettiin laskevan vuoden 1993 3 229 miljardista noin 1 845 miljardiin liiraan vuonna 1997. Samaan aikaan liiketoiminnasta syntyvän kassavirran odotettiin kasvavan - 836 miljardista + 780 miljardiin liiraan ja yleisen kassavirran - 1 636 miljardista + 404 miljardiin liiraan. Nettorahoitusvelan odotettiin laskevan tuona aikana 8 578 miljardista liirasta 3 492 miljardiin sekä velan ja oman pääoman suhteen odotettiin laskevan 2,9:stä 1,3:een samalla kaudella. Lisäksi on tärkeää huomata, että suunnitelman mukaiset tulokset oli määrä saavuttaa samalla kun Enichemin liikevaihtoa supistetaan. Tämä seikka todistaa, että rakenneuudistus perustui ennen kaikkea sisäisille toimenpiteille, eikä Enichemille siirretty varoja keinotekoisesti aggressiivisen laajentumisen toteuttamiseksi. Komissiolle toimitetusta kohtuullisen myönteisestä ennusteesta kävi ilmi, että Enichemin elinkelpoisuuden oli määrä jatkua myös vuoden 1997 jälkeen.
- (63) Kuten edellä on mainittu, arvioiden perustana olleet taloudelliset ennusteet olivat yleisesti hyväksytyjä tai jopa niitä varovaisempia. Tästä on osoituksena se, että vuonna 1995 markkinaolosuhteiden parantuessa rakenneuudistus osoittautui odotettua tehokkaammaksi. Tosiasiassa Enichemin tulos oli suunnitelmassa esitettyä parempi. Vaikka nämä seikat eivät olleet tiedossa rakenneuudistussuunnitelman laatimishetkellä eikä niitä sen vuoksi tulisi käyttää arvioitaessa sitä, olisiko Enichemin elinkelpoisuus voitu palauttaa suunnitelman avulla, ne ovat kuitenkin osoitus siitä, että suunnitelma perustui kohtuullisille markkinaoletuksille ja että Enichem toteutti rakenneuudistuksen olennaisilta osiltaan tehokkaasti. Jos asiaa tarkastellaan Enichemin toteuttamien rakenneuudistustoimenpiteiden ja niiden avulla saavutetun taloudellisen tuloksen kannalta, ei voida väittää, etteikö Enichemin rakenneuudistuksen tarkoituksena olisi ollut yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen.
- (64) Muistutettakoon, etteivät menettelyn kuluessa huomautuksia esittäneet tahot, eli Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja BP, kiistäneet sitä, etteikö rakenneuudistusmenettelyn tarkoituksena olisi ollut Enichemin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen, vaan ne korostivat, että kyseisten toimenpiteiden lisäksi kapasiteettia olisi pitänyt supistaa.
- (65) Näin ollen rakenneuudistustoimenpiteiden sekä Enichemin hyväksi toteutettujen pääomasijoitusten voitiin odottaa palauttavan yrityksen elinkelpoisuuden, ja että ne myös tosiasiassa palauttivat sen. Näin ollen komission suuntaviivojen i) edellytys täyttyy.
- (66) Suuntaviivojen ii) edellytyksen mukaan kilpailun kohtuutonta vääristymistä on vältettävä. Teoriassa kaikki valtion yrityksille myöntämät tuet vääristävät vapaata kilpailua kohtuuttomasti, koska ne asettavat tuensaajayrityksen kilpailijoita edullisempaan asemaan. Tässä yhteydessä on erityistä merkitystä sillä, tasapainotetaanko tuen myöntämistä kapasiteetin supistamisella.
- (67) Sekä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus että BP toteavat, että jos kolmatta pääomasijoitusta pidetään valtioneutena, kapasiteetin supistukset, joihin komission 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty päätös perustui, eivät riittäisi siihen, että ii) edellytys täytyisi. Kuten BP:n huomautuksista käy ilmi, kolmas pääomasijoitus oli lähes kaksinkertainen kahteen ensimmäiseen pääomasijoitukseen verrattuna; näin ollen myös rakenneuudistuksesta saatavien hyötyjen olisi pitänyt olla lähes kaksinkertaiset. Heinäkuun 27 päivänä 1994 tehty komission päätös perustui olettamukseen, että ainoastaan kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta oli valtioneutena. Päätöksessä kapasiteetin supistusten katsottiin olevan oikeassa suhteessa kyseisiin pääomasijoituksiin sisältyneen tuen määrään. Jos myös kolmatta pääomasijoitusta pidetään tukena, Enichemin rakenneuudistussuunnitelmassa mainitut sulkemiset eivät riitä täyttämään edellä mainittua edellytystä.
- (68) Kuten 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä on mainittu, kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta oli tarkoitus käyttää tuotantokapasiteetin supistamiseen sekä alkuperäisessä rakenneuudistussuunnitelmassa mainittujen tuotantolaitosten sulkemiseen; kyseiset tuotantolaitokset on mainittu 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä ja ne on esitetty myös tämän päätöksen taulukossa 2.

- (69) Komissio katsoi kyseisten sulkemisten ansiosta toteutettujen kapasiteetin supistusten olevan oikeassa suhteessa Enichemille pääomasijoituksina myönnettyyn tukeen. Se katsoi, että taulukossa 2 mainitut yhteensä 1 152 Kt:n vuotuiset kapasiteetin supistukset yhdessä henkilöstövähennysten (noin 7 000 työntekijää, joista 2 100 liittyi suoraan mainittujen tuotantolaitosten sulkemisiin) riittivät täyttämään suuntaviivojen ii) edellytyksen kahden ensimmäisen pääomasijoituksen osalta. Todettakoon lisäksi, ettei mikään huomautuksia tehneistä osapuolista asettanut kyseenalaiseksi kapasiteetin supistusten suhteellisuutta kahdella ensimmäisellä pääomasijoituksella myönnetyn tuen määrään nähden.
- (70) Komissio toteaa, että kolmas pääomasijoitus liittyi samankaltaisiin rakenneuudistustoimenpiteisiin, jotka Enichemin oli määrä toteuttaa kapasiteetin supistuksina ja kustannusten leikkauksina. Tämä käy ilmi, kun vuosiksi 1991—1993 suunniteltuihin rakenneuudistustoimenpiteisiin liittyviä kapasiteetin supistuksia ja sulkemisiä, joihin kaksi ensimmäistä pääomasijoitusta myönnettiin (taulukko 2), verrataan kaudella 1994—1997 kolmannen pääomasijoituksen yhteydessä toteutettuihin kapasiteetin supistuksiin ja teollisuuslaitosten sulkemisiin. Ensimmäisessä tapauksessa Enichemin oli todellisuudessa määrä supistaa yhteensä 1 794 miljardin Italian liiran suuruisen pääomasijoituksen yhteydessä kapasiteettiaan noin 1 152 Kt:llä vuodessa. Toisessa tapauksessa Enichem aikoi 3 000 miljardin liiran (vähemmän kuin kaksi kertaa kahden ensimmäisen pääomasijoituksen verran) pääomasijoituksen avulla supistaa kapasiteettiaan todennäköisesti yli kaksinkertaisesti kahden ensimmäisen pääomasijoituksen yhteydessä suunniteltuihin supistuksiin verrattuna.
- (71) Kuten edellä on mainittu, vuosia 1994—1997 koskevan suunnitelman tarkoituksena oli luopua seuraavista toimialoista: polyetyleenin jatkojalostus, PET-tuotteet, hienokemian tuotteet, tietyt elastomeereihin liittyvät sivutoiminnot (pääasiassa nitrili ja polykloropreeni), kuidut (akryylit, polyesterit ja termokuidut) ja detergentit. Näistä toiminnoista luopumisella Enichemin kapasiteetin odotettiin supistuvan vähintään 2 083 Kt:llä vuodessa, joka on lähes kaksinkertainen kahden ensimmäisen pääomasijoituksen yhteydessä toteutettuihin supistuksiin verrattuna. Tähän lukuun eivät kuitenkaan sisälly ne suljettavat tuotantolaitokset, joiden kapasiteetti ei ollut komission tiedossa (taulukko 3). Jos otetaan huomioon myös näiden tuotantolaitosten sulkeminen, on todennäköistä, että kapasiteetin kokonaissupistukset ovat ensimmäiseen suunnitelmaan nähden selvästi yli kaksinkertaiset.
- (72) Sama pätee kiinteiden kustannusten ja erityisesti henkilöstökustannusten alentamiseksi toteutettaviin toimenpiteisiin. Myös näiden toimenpiteiden voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa uuden pääomasijoituksen määrään. Kahden ensimmäisen pääomasijoituksen yhteydessä työntekijämäärää oli tarkoitus supistaa noin 7 000 henkilöllä. Kolmanteen pääomasijoitukseen liittyi työntekijämäärän supistaminen noin 16 000 henkilöllä, vaikka kyseinen pääomasijoitus oli alle kaksinkertainen kahteen ensimmäiseen pääomasijoitukseen verrattuna.
- (73) Edellä esitetyn huomioon ottaen komissio päätelee, ettei Enichemin rakenneuudistus ole aiheuttanut kohtuutonta kilpailun vääristymistä ja että se täyttää näin ollen rakenneuudistussuuntaviivojen ii) edellytyksen.
- (74) Suuntaviivojen iii) edellytyksen mukaan tukien on oltava oikeassa suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn: jotta valtiontukia voitaisiin pitää yhteismarkkinoille soveltuvina, ne on rajoitettava elinkelpoisuuden palauttamisen rahoittamisen kannalta mahdollisimman vähäiseksi eikä niitä saa käyttää tuotannon laajentamiseen, mikäli se ei ole välttämätöntä yrityksen elinkelpoisuuden palauttamisen kannalta.
- (75) Esitetyn rakenneuudistussuunnitelman mukaan kolmannen pääomasijoituksen oli määrä parantaa Enichemin rahoitustilannetta ja supistaa velan ja oman pääoman suhdetta. Jos Enichemille olisi myönnetty liikaa pääomaa, se olisi osakkaansa myöntämien suhteettoman suurien varojen ansiosta voinut rahoittaa aggressiivista liiketoimintaa. On kuitenkin huomattava, ettei Enichemin rahoitusvelkoja ollut suunnitelman mukaan tarkoitus suorittaa viitekaudella kokonaan, mikä olisikin ollut liiallista. Suunnitelman mukaan Enichemin velkojen oli määrä supistua vuoden 1993 8 600 miljardista liirasta 3 500 miljardiin vuoden 1997 loppuun mennessä, jolloin myös velan ja oman pääoman suhteen oli määrä olla 0,57.

- (76) Velkojen odotettiin supistuvan sekä pääoman kasvun ja yritysmyyneistä saatujen tulojen ansiosta, jotka vuoden 1995 lopulla olivat jo noin 2 500 miljardia Italian liiraa, että kassavirran ansiosta. Kaikkien näin saatujen varojen ansiosta velan ja oman pääoman suhteen odotettiin laskevan 0,57:ään, jota voidaan pitää tavanomaisena ja turvallisena tunnuslukuna yrityksen toiminta-alalla. Tasoa ei voida missään tapauksessa pitää liian alhaisena, sillä Enichemin vastattavaksi jäivät edelleen huomattavat rahoitusmenot.
- (77) Näin ollen komissio katsoo, ettei Enichem ole myönnetyn tuen ansiosta saanut käyttöönsä liiallisia käteisvaroja, jotka eivät olisi liittyneet rakenneuudistukseen ja joilla olisi voitu rahoittaa sellaisia aggressiivisia liike- tai rahoitustoimintoja, jotka eivät olleet välttämättömiä rakenneuudistuksen kannalta. Sitä vastoin suunnitelmaan sisältyi liikevaihdon, tuotantokapasiteetin, investointien ja T & K -menojen supistamista. Tämä päätelmä käy ilmi myös BP:n huomautuksesta, jonka mukaan koko Enichemin kauden 1994—1998 kassavirta oli tarkoitus käyttää velkojen lyhentämiseen eikä muiden investointien rahoittamiseen. Tämän huomautuksen perusteella voidaan päätellä, että toteuttamansa taloudellisen analyysin perusteella BP oli tietoinen siitä, ettei pääomasijoitus olisi voinut tarjota Enichemille laajentumisen toteuttamiseksi tarvittavaa rahoitusta.
- (78) BP on maininnut huomautuksissaan, että Enichem perusti heti tuen hyväksymisen jälkeen yhteisyrityksen Union Carbiden kanssa ja rikkoi näin iii) kohdan edellytystä. Tämän osalta komissio toteaa yhteisyrityksen toimineen polymeerien tuotannossa, joka rakenneuudistussuunnitelman mukaan oli yksi Enichemin keskeisistä toimialoista. Yhteisyritystä on näin ollen pidettävä rakenneuudistukseen kuuluvana toimenpiteenä eikä kapasiteetin lisäämistöimenpiteenä. Koska Enichem piti polymeerien tuotantoa keskeisenä toimialana, yritys valitsi toimintansa tehostamiseksi strategian, jonka osana se muodosti yhteisyrityksen sellaisen kumppanin kanssa, joka pystyy tarjoamaan merkittäviä teknologisia etuja ilman, että yrityksen kokonaiskapasiteettia lisätään kyseisellä toimenpiteellä.
- (79) Näin ollen yhteisyrityksen perustaminen ei ole iii) edellytyksen vastaista.
- (80) Suuntaviivojen iii) edellytyksen mukaan tuensaajan on osallistuttava rakenneuudistuksen rahoitukseen merkittävällä osuudella. Kuten II osassa on osoitettu, kolmanteen pääomasijoitukseen liittyvään vuosien 1994—1995 rakenneuudistussuunnitelmaan sisältyi tuotantolaitosten sulkemisia ja merkittäviä yritysmyyntejä yhteensä noin 2 500 miljardin liiran arvosta, joka vastaa yli 80 prosenttia pääomasijoituksen määrästä. Lisäksi Enichem on käyttänyt rakenneuudistuksensa rahoittamiseen myös liiketoiminnasta syntyvää kassavirtaa, jonka, kuten edellä on mainittu, odotettiin olevan merkittävä. Edellä esitetyn valossa komissio katsoo, että Enichem osallistui rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen suurella määrällä omia varojaan, kuten asiaa koskevissa suuntaviivoissa edellytetään.
- (81) Edellä esitetyn nojalla komissio katsoo, että Enichem osallistui rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen suurella määrällä omia varojaan ja täytti näin rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevien suuntaviivojen iii) edellytyksen.
- (82) Suuntaviivojen edellytykset iv) ja v) eivät ole oleellisia tässä tapauksessa, sillä komission analyysi toteutetaan vasta, kun rakenneuudistustoimenpiteet on jo toteutettu. Näiden edellytysten osalta komissio ainoastaan tarkistaa, että rakenneuudistussuunnitelma on pantu todella täytäntöön. Komissio toteaa käytettävissään olevien tietojen eli Enichemin tuloksen ja yrityksen tämänhetkisen taloudellisen tilanteen perusteella, että vuonna 1994 laadittu rakenneuudistussuunnitelma on pantu oleellisilta osiltaan täytäntöön suunnitellun aikataulun mukaisesti.

- (83) Näin ollen komissio katsoo, että koska kaikki rakenneuudistustuen suuntaviivoissa esitetyt edellytykset täyttyvät, Enichemin rakenneuudistukseen sisältyvä valtiontuki soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

VII PÄÄTELMÄT

- (84) Edellä esitetyn nojalla komissio katsoo, että ENIn Enichemin hyväksi toteuttama 3 000 miljardin Italian liiran pääomarakenteen vahvistamistoimenpide soveltuu yhteismarkkinoille 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, joka sisältyy ENIn Enichem SpA:n hyväksi vuonna 1994 toteuttamaan 3 000 miljardin Italian liiran pääomarakenteen vahvistamistoimenpiteeseen, soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 19 päivänä syyskuuta 2001.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen